

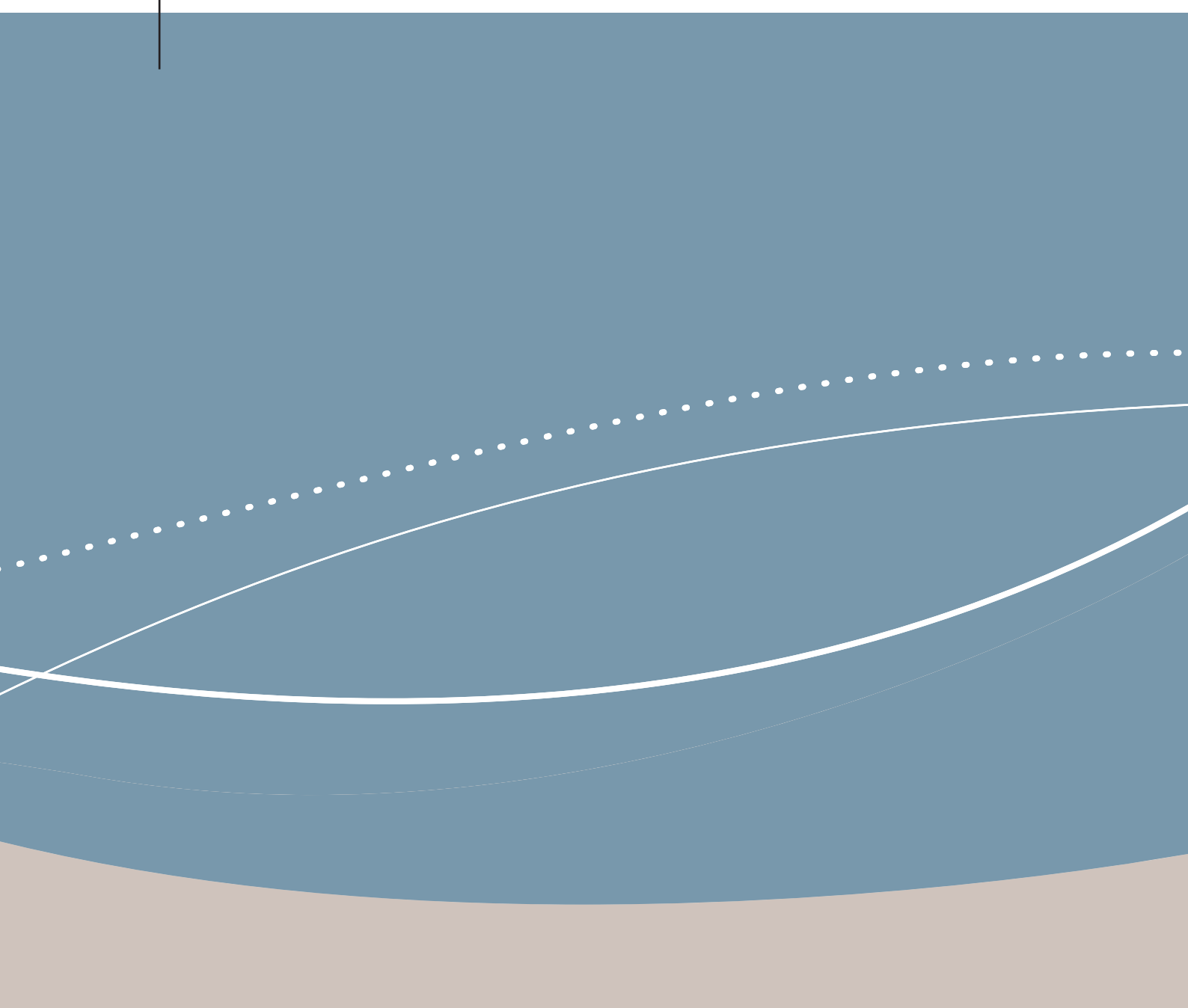

Finansdepartementet

Redegjørelse

Finanstalen

Finansminister Siv Jensens redegjørelse i Stortinget
6. oktober 2016 om Regjeringens økonomiske opplegg for 2017

Finanstalen

*Finansministerens redegjørelse i Stortinget 6. oktober 2016
om Regjeringens økonomiske opplegg for 2017.*

President,

På vår vakt er vi blitt stilt overfor et av de største omslagene i norsk økonomi i nyere tid.

Fra sommeren 2014 og gjennom fjoråret falt oljeprisen med over 70 prosent. Det er det mest alvorlige oljeprisfallet på 30 år. Det merkes.

Vår oljetunge økonomi på Sør- og Vestlandet er særlig hardt rammet. Oljeselskapene har måttet kutte kostnader, og flere har mistet jobben, både i petroleumsnæringen og i helt andre bransjer i regionen.

Regjeringen tar utfordringene på arbeidsmarkedet på høyeste alvor.

Det å ha en jobb å gå til er viktig for den enkelte. Trygge arbeidsplasser utjevner forskjeller, gir valgfrihet og større muligheter for alle – og det er ikke minst viktig for både verdiskaping og velferd.

Arbeidsledighet er ikke bare tall, prosenter eller statistikk. Det er enkeltskjebner. Personer som mister jobben. De mister arbeidsfellesskap, kolleger og ikke minst inntekten som finansierer familiens utgifter.

Trygge arbeidsplasser til enda flere er regjeringens viktigste jobb.

Regjeringen vil bruke målrettede tiltak for å skape aktivitet og jobber i de regionene og bransjene som er hardest rammet av oljeprisfallet.

President,

Det er et sammensatt bilde. Deler av næringslivet går godt. De mange bedriftene jeg møter rundt om i landet, opplever tøffe tak, men det er også et sterkt pågangsmot og optimisme.

Omstillingen handler derfor også om å tenke nytt og fremtidsrettet. Dette er statsbudsjettet preget av.

Samtidig ser vi at den politikken vi har ført gjennom tre år, begynner å gi resultater.

Færre står i helsekø.

Det er flere politifolk.

Flere barn går i barnehage, og skoleklasser rundt om i landet får stadig flere dyktige og engasjerte lærere med faglig påfyll.

Kommuner slår seg sammen og forbereder seg på fremtidens utfordringer.

Det blir flere gründere, og det har trolig aldri vært skapt så mange nye bedrifter.

Togene går hyppigere, og økt vedlikehold har gjort togene mer presise.

Vedlikeholdsetterslepet på veiene har også gått ned, og mange av oss ferdes nå på nye og tryggere veier.

Dette skaper en tryggere og enklere hverdag for folk flest, og legger til rette for verdiskaping i næringslivet.

President,

Budsjettet vi i dag legger frem vil løse flere av de utfordringene folk flest møter i dag, og forbereder oss på det som er i vente.

I 2017 fortsetter vi innsatsen for å forsterke vårt sosiale sikkerhetsnett. For sårbare barn. For ungdom som trenger hjelp til å mestre hverdagen. For voksne som risikerer å falle ut av arbeidslivet. For rusavhengige. Og for personer som trenger helsehjelp.

Vi fortsetter satsingen på samferdsel, og bygger mer vei og bane.

Vi vil legge til rette for morgendagens jobber gjennom satsing på kunnskap, forskning og innovasjon.

Vi fortsetter gjennomføringen av skattereformen og reduserer skattene for å gjøre det mer lønnsomt å starte nye bedrifter og skape nye jobber.

Slik styrker vi velferden i dag og trygger Norge for fremtiden.

President,

Det er i utfordrende tider som nå, at vi fullt ut ser gevinstene av vår solide økonomi.

Mens de aller fleste andre oljeeksporterende land har måttet stramme inn i offentlige budsjetter etter fallet i oljeprisen, har vi kunnet møte økonomisk motgang ved å ta i bruk handlefriheten oljefondet gir oss.

Både i 2015 og 2016 har statsbudsjettet, sammen med lave renter og svakere krone, bidratt vesentlig til å støtte opp under arbeid, aktivitet og omstilling.

President,

Jeg er glad for at bedringen vi har ventet på i norsk økonomi, nå ser ut til å komme.

Veksten er på vei opp, understøttet av en kraftfull økonomisk politikk.

Både husholdninger og bedrifter ser lysere på fremtiden, og den registrerte ledigheten har gått ned i de fleste av landets fylker det siste året.

Men det er for tidlig å friskmelde norsk økonomi. Den økonomiske veksten har så langt vært moderat, og sysselsettingen har ikke holdt tritt med befolkningsveksten. Det er store geografiske forskjeller, og på Sør- og Vestlandet har arbeidsledigheten økt mye etter omslaget i oljemarkedet.

Budsjettet inneholder en like stor tiltakspakke rettet mot Sør- og Vestlandet og berørte bransjer som i fjorårets budsjett, på til sammen 4 milliarder kroner.

Vi foreslår blant annet ekstraordinære vedlikeholdstilskudd til kommuner på Sør- og Vestlandet, slik at de kan pusse opp skoler og sykehjem.

Sykehus på Sør- og Vestlandet skal moderniseres.

Veier skal asfalteres, og gang- og sykkelveier bygges og rustes opp.

I tillegg foreslår vi ekstra midler til flom- og skredsikring.

Tiltakene møter to viktige hensyn; vi setter ledige hender i arbeid, samtidig som vi utfører helt nødvendige oppgraderinger av offentlige bygg og veier.

Vi legger fortsatt opp til et ekstraordinært høyt nivå på arbeidsmarkedstiltakene. Vi viderefører utvidet rett til dagpenger under permittering og stimuleringstilskudd for permitterte og oppsagte lærlinger. Det gir flere hjelp på veien tilbake i arbeidslivet.

Et mangfoldig privat eierskap er viktig for å skape og trygge arbeidsplasser som bidrar til verdiskaping og velferd. Regjeringen foreslår å innføre en midlertidig ordning med utsatt betaling av formuesskatt for eiere av virksomheter som går med regnskapsmessig underskudd. Eiere av bedrifter som er i en krevende fase, trenger dermed ikke å tappe bedriften for kapital for å betale formuesskatten.

Tiltakene omfatter også oljeforskningsprogrammet DEMO 2000, oppgradering av forskningsfartøy, vedlikehold i Sjøforsvaret, samt tilskudd til vedlikehold av kirker og utbedring ved museer.

Midlertidige rekrutteringsstillinger ved universiteter og høyskoler og nye studieplasser videreføres på et høyt nivå. Det samme gjør en rekke ordninger rettet mot næringslivet som skal hjelpe bedrifter og gründere fra gode idéer til lønnsomme arbeidsplasser.

Regjeringen vil også fremskynde anskaffelsen av nye kystvaktfartøy med to år. Anskaffelsen forbeholdes norsk industri av nasjonale sikkerhetshensyn og gir økt aktivitet for norske verft fra 2018.

Disse tiltakene vil bidra til å holde hjulene i gang i berørte områder. Regjeringen har lagt vekt på å prioritere tiltak som kan virke raskt, samtidig som de kan reverseres når situasjonen tilsier det.

Statsbudsjettet for 2017 svarer dermed på de utfordringene Norge står overfor, og fortsetter en kraftfull innsats for å dempe virkningene av lavere oljepris der den har rammet hardest.

Tiltakene kommer på toppen av regjeringens allerede offensive satsing på vei og bane, helse og politi.

Samlet sett gir statsbudsjettet for 2017 et bidrag til økt etterspørsel etter varer og tjenester på 0,4 prosent av verdiskapingen i fastlandsøkonomien. Bruken av oljepenger økes med 15 milliarder kroner, til 225,6 milliarder kroner.

President,

Den økonomiske politikken virker.

Tiltakspakken rettet mot Sør- og Vestlandet har bidratt til å begrense veksten i ledigheten. En fortsatt kraftfull innsats for arbeid, aktivitet og omstilling er viktig for å unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå i de deler av landet hvor den har økt.

Den betydelige bedringen i vår konkuranseevne gir samtidig grunn til optimisme. Med en kronekurs slik den har vært i gjennomsnitt de siste månedene, er vårt kostnadsnivå tilbake på nivåer fra midten av 2000-tallet. Det er ventet å bidra til en oppgang i eksporten fremover.

Lave renter vil trolig også fortsette å støtte opp under forbruk og investeringer her hjemme.

Selv om det kan ta noe tid før vi ser de fulle virkningene av bedret konkurranseevne, ser vi allerede tegn til vekst i noen næringer.

Et eksempel er reiselivsnæringen. Flere har lagt ferien til Norge, og antall hotellovernattinger har økt det siste året. Det er også stor etterspørsel etter norsk sjømat.

President,

Fjoråret var tøft, og prognosene viser at vi også har et krevende år foran oss. Men faren for et enda kraftigere tilbakeslag i norsk økonomi fremstår nå som mindre enn i vinter.

Etter å ha blitt halvert to ganger på kort tid, er oljeprisen nå kommet opp i rundt 50 dollar fatet. Terminmarkedet indikerer at oljeprisen skal noe videre opp på sikt. I oljeselskap og leverandørbedrifter gjennomføres store kostnadskutt. Kostnadskutt som bidrar til at flere oljefelt kan bli lønnsomme.

Norske bedrifter har vunnet mange av oppdragene i forbindelse med utbyggingen av det store Johan Sverdrup-feltet. Flere tusen personer går på jobb hver dag på prosjektet i den fasen det er i nå. I årene fremover vil Johan Sverdrup-feltet skaffe inntekter til fellesskapet på flere hundre milliarder.

Det forteller oss at det norske oljeeventyret langt fra er over.

Men petroleumsvirksomheten vil ikke være den samme motoren for økonomien som før.

Norge må derfor gjennom omstilling.

Norge har vært gjennom omstillinger før, og vi vet at endringer alltid er krevende.

Men av historien vet vi at det ikke er noe alternativ.

Slik er det nå også.

Vi har lenge visst at norsk økonomi må få flere ben å stå på. Oljeprisfallet har fremskyndet dette.

Mindre drahjelp fra oljevirksomheten er en varig, strukturell endring. Utfordringene kan ikke møtes med kortsiktige tiltak alene, eller med en storstilt utbygging av offentlig sektor.

Vi må legge til rette for nye arbeidsplasser i privat sektor som kan bidra til å finansiere velferd i fremtiden.

President,

Heltene i denne omstillingen er ikke oss politikere.

Det er gründerne, nytenkerne, de som ser løsninger og muligheter.

Det er arbeidsinnsatsen til folk over hele landet, i små og store virksomheter, som bærer det norske velferdssamfunnet på sine skuldre.

Derfor kan aldri velferd settes opp mot verdiskaping – det ene forutsetter det andre.

Trygge og gode arbeidsplasser med evne til å skape overskudd over tid, kommer ikke av seg selv.

Et godt skattesystem er viktig for næringslivets konkurranseevne, for arbeidsplasser og grunnlaget for verdiskaping og velferd.

Et godt skattesystem er også viktig for enkeltpersoner. Når man kan bestemme over større deler av egen inntekt, stimulerer det til å jobbe mer.

Når vi senker selskapsskatten, gjør vi det mer lønnsomt for næringslivet å investere, satse og skape nye arbeidsplasser i Norge.

Så langt har vi redusert skatter og avgifter med over 18 milliarder kroner.

Både folk flest og næringslivet har fått lettelser.

Regjeringen forslår nye netto lettelser i skatter og avgifter på til sammen 2,8 milliarder kroner for 2017, og vi fortsetter innfasingen av skattereformen.

Aller viktigst er forslaget om å redusere skattesatsen for selskap og personer fra 25 til 24 prosent. Satsen skal videre ned til 23 prosent i 2018 i tråd med skatteforliket i Stortinget.

Samtidig reduser vi marginalsattesatsene slik at folk flest får lavere skatt på sist tjente krone. Da blir det mer attraktivt å jobbe litt ekstra. Med regjeringens skattelettelser vil en vanlig familie med to inntekter og gjeld på egen bolig betale over 8 000 kroner mindre i skatt enn da vi tok over.

President,

Gjennom årene er det investert betydelig i maskiner, teknologi og lokaler for å skape trygge arbeidsplasser.

Regjeringen vil at norske bedrifter og eiere også i fremtiden skal ha gode forutsetninger når de investerer i og omstiller norsk næringsliv.

Formuesskatten hemmer det private norske eierskapet fordi den bare rammer norske eiere og kan svekke investeringene i virksomheter som er avhengige av norsk kapital.

Et sterkt norsk eierskap i næringslivet er viktig, ikke minst i krevende økonomiske tider. Derfor senker regjeringen ikke bare selskapsskatten, men også formuesskatten, særlig på arbeidende kapital.

Regjeringen foreslår nå å innføre en verdsettingsrabatt på 10 prosent for aksjer og driftsmidler, og den tilhørende gjelden. Rabatten økes til 20 prosent i 2018, i tråd med skatteforliket.

Vi har allerede redusert den skattemessige favoriseringen av sekundærboliger og næringseiendom. Fra 2017 foreslår regjeringen at den tilhørende gjelden får samme verdsetting som disse formuesobjektene, altså 80 prosent.

Med endringene kan mer av den private sparingen gå til investeringer i næringsvirksomhet.

President,

Regjeringen foreslår samtidig å styrke Skattefunn-ordningen ytterligere for å stimulere til forskning og utvikling i bedriftene. Beløpsgrensene økes både for egenutført og innkjøpt forskning og utvikling.

Dette kommer på toppen av Regjeringens tidligere endringer i Skattefunn-ordningen, som har bidratt til at bevilgningene er mer enn doblet fra 2013, til om lag 3,1 milliarder kroner i 2016.

I tråd med skatteforliket i Stortinget foreslår Regjeringen også at det innføres en finansskatt på lønn og overskudd. Hensikten med finansskatten er å korrigere for manglende merverdiavgift på finansielle tjenester.

Regjeringen har gitt betydelige lettelser i selskapsskatten som også har kommet finansnæringen til gode. I tillegg vil verdien av merverdiavgiftsunntaket næringen har i dag, fortsatt være betydelig større enn finansskatten.

President,

Grønn skattekommisjon har gitt oss råd om hvordan skatte- og avgiftssystemet bør endres for å ta mer hensyn til miljøskadelig aktivitet.

Regjeringen følger opp ved å fremme forslag om et grønt skatteskifte i dette budsjettet. Regjeringens forslag innebærer at miljøbegrunnede avgifter økes med nærmere 1,6 milliarder kroner. De som forurensrer mye, må betale litt mer.

Vi legger opp til sektorvise lettelser i skatter og avgifter sammen med kompensasjoner, slik at bilistene totalt sett vil betale mindre neste år enn de gjør i dag, samtidig som vi leverer et grønt skifte i tråd med budsjettenigheten med KrF og Venstre.

Regjeringen foreslår å øke veibruksavgiftene på bensin og diesel reelt med henholdsvis 15 og 35 øre per liter. Forslaget bidrar til å utjevne avgiftsforskjellen mellom diesel og bensin og til bedre prising av samfunnets kostnader ved veitrafikk.

CO₂-avgiften på mineralolje til bruk utenfor vei er i dag lavere enn for bensin og diesel til biler og lastebiler – selv om et gram CO₂ har like stor skadevirkning om den kommer fra en båt, gravemaskin eller bil.

I tråd med anbefalingene fra grønn skattekommisjon foreslår vi å heve CO₂-avgiften på mineralolje til samme nivå som for bensin og diesel.

For å kunne bekjempe klimautfordringen og redusere utslippene, må vi ha næringsliv og folk flest med på laget. Selv med noe høyere pris på bensin og diesel, kommer bilistene godt ut av dette med en samlet lettelse på over 900 millioner kroner.

Vi foreslår å redusere årsavgiften for biler med 12 prosent reelt. Det gjør det billigere å eie bil. Vi flytter avgiftsbelastningen fra å eie til å bruke bil. Det er et godt miljømessig grep for å redusere utslippene fra bilparken.

Reisefradraget økes. Det er viktig for mange med lang reisevei til jobben. Fradraget gjelder også personer som benytter kollektivtilbud på lange reiser, og samlet sett blir det dermed mer lønnsomt å reise kollektivt for dem som har mulighet.

For å kompensere næringslivet for økte drivstoffutgifter foreslår regjeringen å øke avskrivningssatsen på drosjer, busser, lastebiler og varebiler.

I tillegg foreslås det en tilskuddsordning for å redusere bompengetakstene utenfor byområdene.

Mindre bompenger vil komme vanlige familier og næringsdrivende til gode.

Samlet bidrar den grønne skatteomleggingen til å forsterke klimaforliket og redusere klimagassutslippene.

President,

Engangsavgiften for kjøretøy foreslås lagt ytterligere om i miljøvennlig retning. Dette er blitt et viktig redskap i klimapolitikken. Vi har hatt gode

resultater med tidligere omlegginger av engangsavgiften. Ingen land i EU hadde lavere CO₂-utslipp fra nybilsalget enn Norge i fjor. Dette skyldes blant annet at Regjeringen og samarbeidspartiene KrF og Venstre har endret bilavgiftene. Når vi premierer de som kjøper biler med lavt utslipp, ja, så kjøper folk biler med lavt utslipp.

Under den forrige regjeringen ble det satt rekord i salg av diesalbiler. Under denne Regjeringen settes det rekord i salg av lavutslippsbiler.

Det er slik fremtidens miljøpolitikk må utformes.

En raskere fornying av bilparken vil bidra til mer miljøvennlig transport. Det holder ikke bare å øke avgiftene. Skatter og avgifter må også ned, det er slik vi får til et grønt skifte.

President,

Nye utfordringer gir ny teknologi, nye næringer, nye arbeidsplasser.

Omstillingen av norsk økonomi og det grønne skiftet går derfor hånd i hånd.

Regjeringen har løftet Norges ambisjoner i klimapolitikken.

Vårt mål er å kutte klimagassutslippene med 40 prosent frem mot 2030, sammenlignet med 1990-nivå. Dette er et taktskifte i norsk klimapolitikk.

Vi følger opp med konkrete tiltak.

Vi øker innsatsen for å utvikle og ta i bruk ny klimavennlig teknologi.

Vi har fått et jernbanebudsjett som prioriterer vedlikehold. Togene går hyppigere, og er mer presise. I tillegg er det billigere å reise fordi prisen på års- og månedskort på toget i flere områder er satt ned med 20 prosent.

Og vi øker innsatsen til store kollektivprosjekter i byene.

Samtidig vet vi at det fremdeles er utfordringer som vi ikke har funnet løsninger på.

Da må satsingen på teknologi og forskning bli bedre.

CO₂-håndtering er viktig for at verden skal nå sine klimamål.

Stortinget og regjeringen har høye ambisjoner om et fullskala demonstrasjonsanlegg for fangst og lagring av CO₂. Det krever at vi jobber målrettet med å etablere et godt beslutningsgrunnlag.

Regjeringen foreslår derfor å bevilge 360 millioner kroner til konseptstudier av fullskala CO₂-håndtering i Norge.

President,

Regjeringen vil gjøre grønn og miljøvennlig produksjon til et konkurransefortrinn.

Norge har et godt utgangspunkt – med ren kraft, en godt utdannet befolkning, avansert teknologi og verdensledende kunnskapsmiljøer.

Et godt eksempel på denne omstillingen ser vi med utviklingen av Hydros pilotanlegg på Karmøy, som med støtte fra Enova skal utvikle teknologi som reduserer energiforbruket ved produksjon av aluminium.

I statsbudsjettet tilføres Enova om lag 2,3 milliarder kroner. I tillegg løftes satsingen på ENERGIX-programmet, og vi foreslår å bevilge 71,5 millioner kroner til forskning. Innsatsen skal rettes inn mot å nå klimamålene for 2030, spesielt innenfor transportområdet.

Sammen med Regjeringens satsing på forskning for omstilling og fornyelse i næringslivet legger Regjeringen med dette budsjettet til rette for at norske kunnskapsmiljøer kan bidra til grønn omstilling.

President,

Regjeringen har stått for en betydelig satsing på samferdsel.

Bevilgningene til samferdsel vil med budsjettforslaget øke med over 20 milliarder kroner siden regjeringsskiftet. Det er en økning på nær 50 prosent.

I statsbudsjettet forsetter vi å bygge landet gjennom en stor satsing på infrastruktur.

Regjeringen foreslår en bevilgning til samferdsel på om lag 66,8 milliarder kroner.

Samlet vil bevilgningene til utbygging av vei, bane og kollektivtransport overoppfylle rammen for første fireårsperiode i inneværende Nasjonal transportplan med nærmere 9 milliarder kroner.

En godt utbygd infrastruktur gir grunnlag for økt verdiskaping i norsk økonomi.

God fremkommelighet og lave transportkostnader bedrer næringslivets rammevilkår slik at nye jobber kan skapes. Det gjør også hverdagen enklere for oss alle, enten vi pendler til jobb, henter barn i barnehagen eller kjører til hytta.

Samtidig bør vi få mer igjen for investeringene våre. Da må vi ta vare på den infrastrukturen vi har. Etter flere tiår med økende etterslep er vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane redusert.

Regjeringen vil fortsette å prioritere vedlikehold i 2017 slik at bedriftene våre kan komme raskere frem med varene sine, og folk flest kan komme trygt hjem til sine kjære.

Vi legger også til rette for å bygge nye veier.

Vi setter av midler til ny vei over Sollihøgda mellom Bjørum og Skaret. Det legger til rette for en raskere forbindelse på E16 mellom Oslo og Hønefoss.

Med ny vei på E39 mellom Bjørset og Skei i Sogn og Fjordane vil det bli tryggere reisevei på en strekning som i dag har til dels svært dårlig standard.

Og med midler til oppstart av Rogfast tar regjeringen et viktig steg for ambisjonen om ny fergefri E39.

Samtidig skal det nye veiselskapet planlegge, bygge, drifte og vedlikeholde flere veistrekninger. Regjeringen foreslår en betydelig økning av tilskuddet til det nye selskapet for å gi sammenhengende utbygging når maskinene først er på plass. Det betyr mer vei for pengene.

Det er et høyt aktivitetsnivå for jernbaneinvesteringer.

Regjeringens budsjettforslag sørger for god fremdrift på alle igangsatte jernbaneprosjekter, og for planlegging av nye prosjekter. Vi prioriterer vedlikehold og fornying av jernbanen for at flere skal kunne komme seg raskere og mer effektivt til og fra arbeid.

President,

Siden starten av 2000-tallet har kriminaliteten gått ned, og det er én gruppe mennesker som har særlig betydning for vår trygghet.

Jeg vil takke politiet.

Det gleder når norske politifolk beroliger bekymrede familier, bruker ord før fysisk makt og får smilet frem hos barn som har opplevd ting de burde være forskånet for.

Politiet opptrer med ryddighet og respekt, er profesjonelle og gir oss alle trygghet.

Men alle vet at kampen mot kriminalitet langt fra er over. Regjeringen ønsker et trygt samfunn. Et trygt samfunn skaper frihet.

Frihet til å bevege seg fritt uten frykt for overgrep. Frihet til å leve det livet en ønsker uten frykt for å bli utsatt for krenkelse.

Vi har gjennom tre år i regjering lagt til rette for over 1000 nye politistillinger. Det øker nærheten til politiet.

Samtidig gjennomfører vi en nærpolitireform som vil gjøre politiet bedre i stand til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger.

Regjeringen vil øke politibemanningen ytterligere, og vi utvider derfor handlingsrommet i politidistriktene slik at de kan ansette 350 nye politifolk i året som kommer.

Dagens politihelikoptre er gamle og må skiftes ut. Det settes i gang kjøp av to nye politihelikoptre som vil være operative fra 2019, med opsjon på et tredje. Det styrker beredskapen.

Moderniseringen av politiets IKT-systemer fortsetter også med dette budsjettet.

Når politiet får økte ressurser og blir mer effektive, kan soningskapasiteten bli presset. Regjeringen har vurdert både tradisjonelle og utradisjonelle løsninger for å bedre fengselskapasiteten, og for å fjerne soningskøen som ble arvet fra den forrige regjeringen.

Den beste kortsiktige løsningen ble funnet i Nederland, der fengselet Norgerhaven med 242 plasser ligger.

I fjor flyttet de første innsatte inn, og det bidrar til at soningskøene nå reduseres.

Samtidig som vi fortsetter leie av fengselsplasser i Nederland, skal det bygges flere fengselsplasser ved norske fengsler.

181 nye fengselsplasser i Ullersmo og på Eidsberg ferdigstilles til neste år, og et nytt fengsel i Agder med avdelinger i Froland og Mandal er under prosjektering.

President,

Landets forsvar er en av statens viktigste oppgaver.

I en tid med mer usikkerhet i verden og en ny sikkerhetspolitisk situasjon, må Forsvarets evne til å håndtere krise og væpnet konflikt i egne og alliertes nærområder gis høyere prioritet.

Forsvarets ambisjonsnivå og krav til beredskap må svare til det trusselbildet krever.

I tiårene bak oss har Forsvaret hverken blitt prioritert eller fått nødvendige ressurser. Etterslepet tidligere regjeringer har etterlatt seg, må hentes inn.

Statsbudsjettet for 2017 representerer et forsvarspolitisk taktskifte.

Regjeringens forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren ble lagt frem for Stortinget før sommeren. Det er en ambisiøs plan, og den vil ta tid å gjennomføre. Et moderne og tilstrekkelig forsvar kan ikke bygges opp over natten.

2017 blir det første året i den nye langtidsplanen. Regjeringen legger opp til å styrke forsvarsbudsjettet med 1,1 milliarder kroner i 2017 til oppfølging av langtidsplanen.

Med det legger vi til rette for at vi kan intensivere arbeidet med å gjenoppbygge Norges forsvarsevne.

Det trygger Norge for fremtiden.

Det settes av betydelige ressurser til å ta inn det vedlikeholdsetterslepet som har bygget seg opp, anskaffe reservedeler og gjenoppbygge beredskapsbeholdninger.

Målet er å øke Forsvarets operative evne på kort og lang sikt ved å styrke tilgjengelighet, utholdenhet og beredskap og ved å fornye materiellet.

Skal Norge ha et forsvar som kan håndtere skiftende utfordringer i det til enhver tid gjeldende trusselbildet, kreves det ikke bare en vedvarende vilje til å satse på Forsvaret gjennom tilstrekkelige økonomiske rammevilkår. Det er også nødvendig med stadig fornyelse og fortsatt effektivisering internt i sektoren.

President,

For ett år siden sto Norge i en ekstraordinær situasjon.

Våre grenser var satt under dobbelt press. Dels fra migranter som søker seg bort fra fattigdom, dels fra mennesker på flukt fra krig og ødeleggelse.

Noen av dem som kommer til Norge har høyere utdanning. Den bør de få bruke. Andre trenger grunnleggende språkkunnskaper og utdanning. Det legger vi til rette for, samtidig som vi også er helt tydelige på at det krever egeninnsats.

Vi foreslår å videreføre ordningene med integreringsmottak, frivillighetskoordinatorer og dialoggrupper mot vold i mottak. Samtidig innfører vi 50 timer opplæring i kultur- og samfunnskunnskap for asylsøkere, og øker antall prøveavviklinger i norsk.

De økte tilskuddene til å bosette flyktninger videreføres. Over tid er det avgjørende for en vellykket integrering at de som får opphold, får et hjem, lærer seg norsk, arbeider og deltar i samfunnet. Regjeringen vektlegger derfor arbeidslinjen i integreringspolitikken.

President,

Vi skal være ærlige på at høy innvandring utfordrer integreringspolitikken og bærekraften i norske velferdsordninger. Hvis de gode norske velferdsordningene skal være bærekraftige på sikt, er det av avgjørende betydning at de som får opphold bidrar i arbeidslivet.

Hittil i år har det kommet få asylsøkere til Norge. Dette står i skarp kontrast til de rekordhøye ankomstene i fjor høst. Et strengt regelverk, rask retur og vellykket integrering er helt nødvendig for å trygge det norske velferdssamfunnet.

Vi har den senere tiden sett en negativ utvikling på Grønland i Oslo. Barn og ungdom går gatelangs, de kommer lett i kontakt med kriminalitet, og mange har ikke et bomiljø som gir gode oppvekstvilkår.

Dette hemmer integrering.

Oslo-politiet advarer mot utviklingen de ser. Derfor foreslår regjeringen midler til en områdesatsing for å redusere kriminaliteten og skape en bedre hverdag for beboerne i området.

President,

Regjeringens mål er at alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet. Norge skal være et velferdssamfunn som gir oss trygghet for omsorg og pleie i de fasene i livet hvor vi trenger det mest.

Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger viser Regjeringen at vi prioriterer helse- og omsorgssektoren.

De siste årene er ventetidene innen spesialisthelsetjenesten merkbart redusert.

Gjennomsnittlig ventetid til tverrfaglig, spesialisert rusbehandling er redusert med elleve dager fra 2014 til 2015. Innen somatisk behandling gikk ventetidene ned med fire dager fra 2014 til 2015. Regjeringen ønsker å legge til rette for at denne utviklingen kan fortsette.

Antallet i behandlingsskø er også betydelig redusert.

Det er et resultat av tre år med betydelig økning i bevilgningene til sykehusene. Samtidig har vi innført fritt behandlingsvalg, tatt i bruk ledig kapasitet, økt bruken av innsattsstyrt finansiering og fjernet taket som bestemte hvor mange pasienter sykehusene kunne behandle.

Men for mange venter fortsatt på behandling.

Det er dårlig økonomi å la folk vente for lenge på behandling. Rask behandling gir dessuten trygghet for den enkelte. Derfor foreslår Regjeringen å øke bevilgningene til spesialisthelsetjenesten med nærmere 1,9 milliarder kroner i 2017. Dette gir rom for en vekst i pasientbehandlingen på om lag 2,1 prosent.

I 2017 bidrar Regjeringen med nye investeringslån til flere sykehusprosjekter. Regjeringen foreslår å gi investeringslån til nytt sykehus i Stavanger, oppgraderinger av sentralblokken ved Haukeland

universitetssykehus, nytt psykiatribygg ved Sørlandet sykehus og oppgraderinger ved Helse Førde. Disse kommer i tillegg til videreføring av lån til allerede igangsatte investeringsprosjekter.

President,

Kreftpasienter skal oppleve god kvalitet, rask oppfølging og trygg behandling.

Vi har i alle helseregionene bygget opp diagnosesentre innen kreft.

Vi har etablert pakkeforløp som gir rask og forutsigbar behandling.

Nå vil Regjeringen starte opp en ny kreftsatsing.

I statsbudsjettet foreslår vi å starte opp arbeidet for etablering av protonbehandling i Norge. For noen kan behandling med protoner være et alternativ til ordinær strålebehandling. Det er lovende at langtidsskadene ved strålebehandling reduseres for enkelte. Det er særlig viktig å legge til rette for at barn og unge, kan leve et så normalt liv som mulig, fullføre skole og delta i arbeidslivet.

President,

Regjeringens budsjettforslag setter kommunene i stand til å styrke viktige velferdstjenester.

Under denne Regjeringen har kommunene fått en betydelig sterkere realvekst i sine inntekter.

Driftsresultatet for kommunesektoren for 2015 var det beste siden 2006, og skatteinngangen har i 2016 vært betydelig høyere enn tidligere anslått. Dette har gitt rom for å heve tjenestetilbudet i landets kommuner.

Regjeringen foreslår en vekst i kommunesektorens frie inntekter på 4 milliarder kroner, hvorav 3,6 milliarder kroner til kommunene og 450 millioner til fylkeskommunene.

Dette gir kommunene et godt rom for å fortsette å videreutvikle de tjenestene som betyr mest i folks hverdag – barnehager, skoler og omsorgstjenester.

President,

En verdig eldreomsorg er en hjertesak for Regjeringen. Vi nordmenn lever stadig lengre. Det i seg selv er en bekreftelse på at vi har et godt utviklet velferdssamfunn, med gode boforhold og gode helsetjenester. Derfor er det en utvikling vi skal glede oss over.

Flere eldre i årene som kommer betyr samtidig et økt behov for flere omsorgsplasser enn det er i dag.

I 2014 økte Høyre/FrP-regjeringen det statlige investeringstilskuddet til bygging og opprusting av heldøgns omsorgsplasser. Det har ført til et taktskifte. Antallet plasser med innvilget tilskudd per år er i snitt om lag doblet sammenlignet med årene før 2014.

Til nå har Regjeringen lagt til rette for investeringstilskudd til rehabilitering og utbygging av 7 500 heldøgns omsorgsplasser, og det er Regjeringens mål at det legges til rette for ytterligere 1 800 plasser i året som kommer.

Samtidig foreslår Regjeringen å endre investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser, slik at det fra og med 2021 kun gis støtte til prosjekter som øker det totale antallet plasser.

Det legger til rette for at antallet heldøgns omsorgsplasser vil øke ytterligere i årene som kommer.

Regjeringen ønsker at personer med demens skal ha et dagaktivitetstilbud.

Dagaktiviteter blir fremholdt som et av de viktigste tiltakene for å leve et godt liv med demens, fordi det kan bidra til meningsfulle dager med sosialt samvær, trygghet og opplevelse av mestring.

Dette budsjettet legger til rette for 750 flere dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens.

Regjeringen vil også sørge for at eldreomsorgen har både varme hender og – ikke minst – kloke hoder. Derfor satser Regjeringen på å løfte kompetansen hos de ansatte.

President,

De fleste familier klarer seg godt i dag, men mange kan oppleve kriser eller utfordringer som krever bistand fra et godt offentlig hjelpeapparat. Når kriser oppstår i familier, kan det fort få ringvirkninger, for barna og foreldres arbeidssituasjon.

Jeg er glad for at vi har ordninger som kan bistå, slik som pleiepenger for foreldre med svært syke barn.

Men vi har sett at dagens system ikke fungerer godt nok.

Vi er flere som har møtt fortvilte foreldre som strever med å få hverdagen til å gå i hop. En hverdag som skal balansere mellom arbeidsliv, fritid og det å være en god mor og far for et barn med alvorlig sykdom.

Vi har sett at dagens pleiepengeordning er streng, komplisert og lite forutsigbar.

Og vi har møtt foreldre som er satt i den umulige posisjonen at de må velge om de fortsatt skal stå i arbeid eller gi den pleien og omsorgen som deres barn krever.

Det er ikke en verdig situasjon.

Derfor har Regjeringspartiene sagt at vi vil gjøre endringer i ordningen med pleiepenger. I dette budsjettet leverer vi på dette.

Barn som er syke, trenger sine foreldre.

Vi foreslår nå å utvide pleiepengeordningen ved å inkludere yrkesaktive foreldre til noen grupper av syke barn som i dag faller utenfor. Dette gjelder barn som ikke er livstruende eller svært alvorlig syke, men som likevel har et kontinuerlig behov for pleie, og barn med varig sykdom.

Samtidig vil vi forenkle dagens regelverk og gjøre ordningen mer fleksibel ved å øke muligheten for å gradere ytelsen slik at det skal bli lettere å kombinere pleieoppgaver og yrkesdeltakelse.

Dette er en sak som heldigvis ikke gjelder mange, men det er en sak som likevel er ufattelig viktig og som vil gjøre hverdagen enklere for de det gjelder. Den nye ordningen vil gi mer verdighet og velferd for de sårbare barna som trenger det aller mest.

President,

Et bedre tilbud til personer med rusproblemer har vært viktig for Regjeringen. De regionale helseforetakene skal derfor prioritere tverrfaglig, spesialisert rusbehandling.

I budsjettforslaget er 300 millioner kroner av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnet med Opptappingsplanen for rusfeltet.

God helse er ikke bare fravær av sykdom. God helse er også å mestre eget liv. Med opptappingsplanen for rusfeltet gir vi et kraftig løft for behandling, bolig, helsehjelp, tidlig innsats og ettervern. Det handler om å skape gode og helhetlige tjenester og å få en endring til det bedre for den enkelte rusavhengige.

President,

God helse handler også om å mestre skader eller nedsatt funksjonsevne.

Jeg har vært tilstede på Ridderrennet på Beitostølen tre år på rad. Der har jeg sett de mest imponerende idrettsprestasjoner. De fleste av oss synes to mil på ski er en ganske lang tur. Tenk deg da at du staker samme distanse kun ved bruk av armene. Tenk deg å gå samme distanse uten å se. Å sette utfor bratte bakker og suse inn i krappe svinger uten annet å styre etter enn stemmen til ledsageren din.

Utøverne på Ridderrennet er sprekere enn de fleste, og de vil neppe karakterisere seg som syke.

Så det er ingen tvil: God helse handler om å mestre.

Det er utgangspunktet for regjeringens politikk – selvfølgelig også når det gjelder habilitering og rehabilitering.

Regjeringen legger frem Opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering samtidig med dette budsjettforslaget, og foreslår 200 millioner kroner til planen i 2017.

Planen skal bidra til at kommunene settes i stand til å gi et godt rehabiliteringstilbud til sine innbyggere og over tid overta flere rehabiliteringsoppgaver fra spesialisthelsetjenesten.

Den skal også bidra til å styrke brukerperspektivet og bedre kvaliteten. For å få til dette er det nødvendig med endringer i arbeidsformer og kompetanse.

Å komme raskt tilbake etter sykdom og skade, eller å få god hjelp til å leve med kronisk sykdom, bidrar til økt mestringsfølelse, bedre helse og en tryggere hverdag.

President,

Ingenting er viktigere for menneskers muligheter i livet enn utdanning. Å sikre god utdanning som legger til rette for kompetente og innovative borgere i fremtiden, er en av våre aller viktigste oppgaver.

Dagens barn og unge skal møte et teknologiskifte vi i dag ikke kjenner dimensjonene av.

Teknologi vil i ulik grad prege mange av fremtidens jobber. Det er en spennende utvikling. Det utfordrer måten vi tenker på arbeid og økonomi i dag, men det vil være endringer som vi for ettertiden ikke vil kunne være foruten.

For å lykkes må vi starte tidlig i utdanningsløpet. Alle barn må få et godt utbytte av skolegangen.

Da er det sentralt at vi klarer å fange opp elever med utfordringer på et tidlig tidspunkt.

I dag har elever som begynner å henge etter i undervisningen, store problemer med å hente seg inn igjen. Om lag 20 prosent av elevene som går ut av grunnskolen, har så svake grunnleggende ferdigheter at de kan få problemer med videre skolegang og arbeid.

Tidlig innsats er en bærebjelke i Regjeringens satsing på skolen. Regjeringen foreslår derfor 150 millioner kroner til kommunene for å løfte arbeidet med tidlig innsats i skolen.

Et godt læringsmiljø på skolen sikrer at alle barn får mulighet til å tilegne seg de kunnskapene og ferdighetene de trenger for å lykkes i fremtiden.

Vi skal ikke tolerere at barn gruer seg til å gå på skolen i frykt for å møte mobberen.

Mobbing gir risiko for langvarig helseskade, redusert arbeidsevne og nedsatt funksjonsevne for mange elever. Kampen mot mobbing og for at flere barn skal ha det godt på skolen, gir vi aldri opp.

Regjeringen vil derfor styrke håndhevingsapparatet for mobbesaker, legge til rette for bedre støtte og veiledning til elever og foreldre og bedre kompetansen om mobbing i barnehager og skoler.

President,

Gode skoler krever også kompetente lærere. Regjeringen fortsetter det store lærerløftet. Det legger til rette for at over 5000 lærere kan få tilbud om videreutdanning også til neste år.

Regjeringen vil fra 2017 også innføre nye, femårige utdanninger for grunnskolelærere på mastergradsnivå. Dette vil heve kompetansen til lærerne og gi bedre læring i skolen fremover.

Gode studenter med fullt fokus på studiene er et viktig premiss for fremtidens kompetanse.

Regjeringen har lagt frem en plan for å utvide perioden med utdanningsstøtte til elleve måneder i løpet av fire år. I 2017 foreslår Regjeringen at heltidsstudenter i høyere utdanning og fagskole til våren får utbetalt støtte for om lag en uke mer enn det som følger av gjeldende regelverk.

For å sikre fremtidig vekst og velstand er det også avgjørende at vi satser på forskning og innovasjon.

Regjeringen følger i budsjettet opp den store satsingen på forskning som ligger i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som Regjeringen presenterte i 2014.

Langtidsplanen er en milepæl for norsk forskning og høyere utdanning og gir forutsigbarhet og langsiktighet til både næringslivet og forsknings- og utdanningsmiljøene.

I 2017 følger vi opp langtidsplanen med økte bevilgninger på om lag 550 millioner kroner. Med dette vil Regjeringen ha økt bevilgningene til langtidsplanens opptrappinger og langsiktige prioriteringer med over 2,3 milliarder kroner i perioden 2015–2017.

President,

Statsbudsjettet for 2017 er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag.

Budsjettet er preget av at Regjeringens politikk gir resultater.

Regjeringen har svart på utfordringene Norge står overfor med effektive tiltak og en ansvarlig økonomisk politikk. Vi har møtt lavere oljepris med en kraftfull tiltakspakke som holder hjulene i gang og setter flere hender i arbeid.

Samtidig forbereder vi oss på morgendagens utfordringer. Vi forenkler, fornyer og forbedrer Norge. Reformene vi har satt i gang vil gi økt produktivitet og trygge velferden.

Vi gjennomfører en betydelig satsing på samferdsel, vi bygger mer vei og bane.

Vi vil legge til rette for morgendagens jobber gjennom økt satsing på kunnskap, forskning og innovasjon.

Gjennomføringen av skattereformen fortsetter, og vi reduserer skattene for å gjøre det mer lønnsomt å skape norske arbeidsplasser og å arbeide mer.

Vi reduserer ventetidene i helsevesenet slik at flere kan komme raskere tilbake til arbeid og en velfungerende hverdag.

Vi utvider omsorgstilbudet med nye plasser, samtidig som vi hever kvaliteten. Vi løfter innsatsen for rusavhengige og sårbare barn.

Vi styrker kommuneøkonomien, og vi styrker integreringen.

Slik trygger vi velferden i dag og tar Norge trygt igjennom den langsiktige omstillingen.

Utgitt av:
Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

<http://www.regjeringen.no/fin>
<http://www.statsbudsjettet.no>

Trykk:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon - 10/2016

